

Revolt umesto lojalnosti

PIŠE: PAVEL DOMONJI

pretvorila u servis dnevne politike, postavljanje niza, u prošlosti kompromitovanih kadrova radikala, socijalista i julovaca na važne državne funkcije, gotovo nasilničko rušenje već uspostavljenih koalicija na lokalnu, posebno u Vojvodini, forsiranje proruskih lobista u javnosti i podgrevanje iluzija da će nas Rusi i Kinezi izbaviti iz finansijske dubioze - sve to ubedljivo govori o tome kako nova vlast shvata i prihvata evropske vrednosti i snaži strepnju u EU da bi se sadašnja konfuzija u Srbiji mogla finalizovati oprostajem od evropskih integracija i prestrojavanjem na kolosek obnovljenog regionalnog destabilizatora. Nezavisno od toga, da li će i koliko dugo jedna ovako komponovana vladajuća nomenklatura izdržati na kormilu države. Dogodi li se tako nešto potvrdiće se, zapravo, da Milorad Dodik ništa nije nudio slučajno, tek reda radi.

Krunski argument, od koga se ovih dana zvaničnicima u Briselu diže kosa na glavi, jeste patriotsko „buđenje“ Ustavnog suda Srbije, koji je posle dve godine „spavanja“, baš u času kad je bilo jasno ko će formirati novu vladu, presudio da se Vojvodini dalo previše „autonomaških“ ingerencija i da sve to mora da se vrati u okvire centralizovanog ustavnog ustrojstva Miloševićevog modela pokrajinske autonomije. Zapravo, izvršen je udar na Vojvodinu, koji, u suštini, podseća na tzv. jogurt-revoluciju iz 1988. godine i ustavnog ukidanje autonomije dve godine kasnije, a koji nagoveštava da je nova garnitura na vlasti i te kako sklona izazivanju i insceniranju novih unutrašnjih političkih kriza, koje će se, ukoliko ne bude nekog dogovora na relaciji Beograd-Noví Sad, sasvim sigurno internacionalizovati.

Odluka Ustavnog suda Srbije (USS), kojom je niz odredbi Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine proglašen neustavnim, izazvala je oprečne reakcije - jedni su tom odlukom bili zadovoljni, drugi su je doživeli kao još jedan brutalan atak na Vojvodinu.

Tako je Vojislav Koštunica, čija je stranka (DSS) i podnela predlog Ustavnom sudu za ocenu ustavnosti zakona, odluku suda proglasio istorijskom, jer se njome zaustavlja stvaranje države u državi, sprečava rastakanje Srbije i vraća vera u poštovanje prava i Ustava. Koštuničin parteikamarad, Branislav Ristić smatra da su autonomaši doživeli „Staljinograd“ i da je politika odvajanja Vojvodine od Srbije (po crnogorskom scenariju) sasećena u korenu. Srpska radikalna stranka je podržala odluku USS i zatražila od novih vlasti da sa reči pređu na dela, ukinu kancelariju u Briselu, njenog predstavnika vrata u zemlju, a sredstva koja se troše na rad kancelarije preusmere u zdravstvo, obrazovanje i socijalu. Srpski narodni pokret Svetozar Miletić je, takođe, podržao odluku USS, a autonomiju Vojvodine proglasio neustavnom, protivzakonitom, nametnutom i ideološkom. „Miletićevci“ su zatražili da nadležni organi raspuste Skupštinu i Vladu Vojvodine, obaveste međunarodnu javnost o protivzakonitom položaju Vojvodine, hitno raspisuju nove izbore i referendum na celoj teritoriji Srbije, na kome bi se građani izjašnjavali o tome da li im je potrebna autonomna pokrajina. Saopštenjem su se oglasile i Dveri, postavljajući pitanje zašto se ne pokreće pitanje odgovornosti odgovornih i zašto se ne raspisuju novi izbori, pošto je pokrajinska skupština nelegitмна, jer je nastala na ustavnoj krađi i antiustavnom delovanju. Odluka USS bi bila za respekt, smatra Nikola Aleksić iz Ekološkog pokreta Novog Sada, da je doneta za vreme vladavine bivšeg predsednika Srbije i DS. Ovako, njome se kadrovi USS više predstavljaju novoj vladi, nego što brane ustavnost i zakonitost. Da bi se još bolje predstavili, Nikolić je predsedniku USS predložio pokretanje inicijative za brisanje DS, LSV, SVM, DZVM i LDP iz registra političkih

organizacija zbog delovanja usmerenog na rušenje Ustavom utvrđenog društvenog uređenja i teritorijalne celovitosti RS.

Na drugoj strani, Đorđe Subotić, predsednik Vojvođanskog kluba, smatra da odlukom USS ustavno nasilje nad Vojvodinom ulazi u svoju završnicu. Po rečima Žarka Koraća, potpredsednika Skupštine Srbije, Vojvodina se praktično svodi na prćiju koja se samo zove autonomija. Pošto više ne možemo da izdajemo ni pecaroške dozvole, a naša prava nema ko da brani, neminovna je, poručio je Nenad Čanak, internacionalizacija pitanja Vojvodine. Po mišljenju Ištvana Pastora, predsednika vojvođanske skupštine, odluka USS predstavlja ogroman šamar procesu decentralizacije i korak unazad, jer se njome rešavaju već rešeni problemi. Ovim činom USS je kompromitovao sam sebe, konstatovao je Bojan Pajtić, predsednik pokrajinske vlade, i dodao da je u pitanju jedinstven primer u Evropi da ustavni sud sužava obim stečenih prava nacionalnih manjina. Odluke USS predstavljaju, po mišljenju Živana Berisavljevića, finalizaciju srbonacionalističke kontrarevolucije, čiji je cilj pretvaranje Vojvodine u anonimnu severnu pokrajinu, unutrašnju koloniju Srbije i ratni plen koji se više nikada neće vratiti svojoj samosvojnosti. Berisavljević je izrazio nadu da će bezobirni udar na Vojvodinu dovesti do ujedinjenja političke, kulturne i civilne scene u frontalnom otporu pokušaju zatiranja vojvođanske autonomije.

Iako nezadovoljni, predstavnici pokrajinskih vlasti su izjavili da će poštovati odluku Ustavnog suda, ali i raditi na zaštiti autonomije. Na koji način će to činiti teško je reći, jer o tome među vojvođanskim političkim i civilnim akterima nema ujednačenog stava. Do sada je u javnosti pominjano nekoliko načina - obraćanje sudu u Strazburu, internacionalizacija vojvođanskog pitanja, predlog Ustavnom sudu za ocenu ustavnosti svih dosadašnjih akata vlade, pre svega onih koji se tiču ustavne odredbe prema kojoj budžet

Vojvodine iznosi 7 odsto u odnosu na budžet Srbije, jer je prema nekim računicama Vojvodina u poslednjih pet godina uskraćena za 60 milijardi dinara, podnošenje ustavne žalbe, donošenje ustavnog zakona, promena Ustava i, napokon, stvaranje širokog fronta otpora. Po rečima Milivoja Vrebalova, potpredsednika pokrajinske skupštine, u toku je proces formiranja vojvođanskog fronta, koji će činiti Demokratska stranka, Liga socijaldemokrata Vojvodine i Liberalno demokratska partija. Interesantno je, tim povodom, pomenuti dve stvari. Prvo, beogradska centrala DS se nije oglašavala povodom odluke Ustavnog suda, najverovatnije stoga da time ne bi doprinela produbljivanju podela unutar stranke, pa se pominjanje DS odnosi na njen pokrajinski odbor i, drugo, i Berisavljević i Vrebalov govore o vojvođanskom frontu, s tom razlikom što taj front Vrebalov svodi na političke stranke, a Berisavljević ga proširuje akterima sa civilne i kulturne scene. Poučen dosadašnjim iskustvom, Berisavljević očitno, želi da izbegne ponavljanje situacija u kojima stranke trguju interesima Vojvodine. S druge strane, želja SNS pre svega, a potom i DSS i SPS, da se vlast na lokalni saobrazi koaliciji na republičkom nivou stavila bi, ukoliko bi se realizovala, pokrajinsku vladu između čekića i nakovnja. U takvoj situaciji pokrajinskoj vladi bi zbilja bila potrebna podrška. Ta bi podrška bila šira ukoliko bi vlada zastupala široki koncept autonomije, a važnu ulogu u njenom pribavljanju bi, pored ostalih, mogli imati mediji i nevladine organizacije. Mediji afektiranjem, podstiranjem egzaktnih primera regresije Vojvodine,

praćenjem i komentarisanjem zbivanja u skladu sa strateškim autonomaškim interesima, korišćenjem globalnih mreža i razmenom sa inostranim medijima, a nevladine organizacije mobilizacijom i regrutacijom autonomaša, stvaranjem uverenja da je autonomija sa sudskom, izvršnom i zakonodavnom vlašću prirodan izbor. Neke od tih organizacija imaju jake veze sa inostranstvom, mogu lobirati za podršku i bilo bi neodgovorno kada bi taj resurs ostao neiskorišćen.

Kao i u nekim ranijim slučajevima, autonomašima su se i ovoga puta potkrale neke greške. Prete internacionalizacijom vojvođanskog pitanja i pišu pisma stranim ambasadama, a ne komuniciraju sa drugim akterima u zemlji koji u Sandžaku, Preševskoj dolini i Šumadiji, kao što je poznato, takođe traže autonomiju. Političko i civilno društvo u Vojvodini bi moralo sa tamošnjim akterima dogovarati zajedničke aktivnosti i vršiti pritisak na centralnu vlast. Prvo, time bi se ojačao front protiv beogradskog centralizma i, drugo, podupirući autonomiju Vojvodine, akteri u Sandžaku ili Šumadiji čine izglednom i vlastitu. Ako je autonomija Vojvodine važna i zbog Srbije, decentralizacije i evropskih integracija, onda se ne treba odricati potencijalnih saveznika unutar Srbije.

Naravno da bi ovako diferencirane aktivnosti - od antišambriranja po stranim ambasadama do konkretnog mobilizacijskog i propagandnog rada na terenu, suočile autonomaše sa lavinom optužbi. To, uostalom, i ne bi bila neka novost. Optužbe za razbijanje države i separatizam, ponavljaju se već dvadeset godina i njima se više ne može prikriti želja onih koji ih izriču da Srbiju ustroje i cementiraju kao, po rečima Jovana Komšića, komandno-administrativnu državu. Umesto bogatstva u takvoj državi bi se proizvodilo siromaštvo, neprijatelji bi nicali na sve strane, a najveći strahovi nacentralista ostvarili bi se, zahvaljujući Pigmalion efektu, u vidu regionalnih separatističkih pokreta koji budućnost svojih regija više ne vide unutar Srbije, nego izvan nje.

Nacionalisti odluku USS doživljavaju kao vlastitu pobjedu. Ta pobjeda, na žalost, ima svoju cenu. Zemlja u kojoj je dozvoljeno samo ono što je u ustavu kao takvo eksplicitno navedeno nije dobro mesto za život. Drastično sužene mogućnosti građana da organizuju život u skladu sa vlastitim interesima i vlastitim poimanjem dobra proizvođa revolta, a ne lojalnost. Pre izbora, Nenad Čanak je uzeo tamburicu u ruke. Sad, nakon izbora i posle odluke USS, Čanak bi morao da zameni instrument.

Iz ničega u ništa

PIŠE: MIROSLAV FILIPOVIĆ

Tomislav Nikolić planira da lično povede pregovore o Kosovu. On sam i njegovi savetnici verovatno misle da će tako na velika vrata ući u evropsku politiku i košarkaškim rečnikom, „postići nekoliko vezanih trojki“. Možda tako i bude, ali verovatno neće

Spoljna politika Srbije posle izbora novog predsednika i nove Vlade ne bi trebalo da pretrpi ozbiljne promene. Srbija će i pod Nikolićem imati četiri plus jedan stub. Vašington, Brisel, Moskva i Peking. Plus Kosovo.

Boris Tadić je za međunarodnu zajednicu bio slab, ali poslušan predsednik. Pokušavao je da sve strane sluša i da ih sve po malo vara. To je povremeno izazivalo besne reakcije, naročito Moskve i Brisela, ali je Tadić ipak bio najmanje loše rešenje na mestu predsednika i kao takav je, za svet bio poželjan i u trećem mandatu.

Nikolić je još uvek nepoznanica. Njegov bekgrund gotovo da nema svetlu tačku. Njegovo političko ponašanje obiluje grešakama, fajlovi zapadnih i istočnih službi obiluju Nikolićevim političkim i ličnim izjavama i gafovima, svojstvenijih ulici i kafani nego politici. I po zapadnim i po istočnim kriterijumima takav čovek nikako ne bi mogao da bude predsednik države i njihov partner, ali Nikolić to jeste i međunarodna zajednica mora sa njim da sarađuje.

Nikolić će najpre morati da stekne poverenje svojih sagovornika i poverenje sva četiri stuba spoljne politike. U ovom momentu oni o njemu lepo pričaju i izražavaju nadu, ali mu malo ko veruje. Svi gledaju i čekaju, ne šta će Nikolić da kaže, već šta će Nikolić da uradi. Nikolićev lični i predsednički kredibilitet je tek malo veći od nule.

U takvoj poziciji i situaciji, Tomislav Nikolić planira da lično povede pregovore o Kosovu. On sam i njegovi savetnici verovatno misle da će tako na velika vrata ući u evropsku politiku i košarkaškim rečnikom, „postići nekoliko vezanih trojki“. Možda tako i bude, ali verovatno neće. A, neće jer ona četiri stuba srpske spoljne politike nemaju jedinstven stav o Kosovu. Rezultat je 2:2, pa će svako ko vodi pregovore morati da bira kom će se carstvu privoleti. U takvom slučaju mudrost nalaže da pregovore vodi neko nižeg ranga, iz